

לקט ידיעות – מאי 2018

מנהלת התכנית: אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך

רכזת התכנית: עו"ד ליאור צור

צוות המחקר: שיר בוקרה, עומרי גור אפטר, שירה האוזר, אחינעם הראל ונועם מוריס

♦ פרסומים ועדכונים

♦ 60 מילים על...

♦ ידיעות מתוך ישראל

♦ ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

♦ ידיעות בינלאומיות

פרסומים ועדכונים

האיחוד האירופי בעקבות פרישת ארצות הברית מעסקת הגרעין עם איראן - האתגר והמענה
שמעון שטיין מנתח את השלכות פרישת ארה"ב מהסכם הגרעין על התנהלות ומדיניות מדינות אירופה. בעקבות הודעת טראמפ, פרסמו מנהיגי צרפת, בריטניה וגרמניה הבהרה משותפת בדבר המשך מחויבותם לקיום ההסכם וקראו לארה"ב להימנע מנקיטת צעדים שימנעו יישום מלא שלו. לפי שטיין, מדינות אירופה יצטרכו להתמודד עם השאלה האם יוכלו למלא את מחויבותן ליישום ההסכם כאשר ארה"ב משיבה את הסנקציות על איראן שהוסרו בעקבותיו ואף מטילה סנקציות נוספות. בעיקר בעייתית מבחינתן כוונת ארה"ב להטיל סנקציות משניות שתפגענה בחברות אירופאיות שישחרו עם איראן ואשר להן קשרים ענפים עם ארה"ב. במצב כזה, סביר שהמדינות יתקשו לשכנע חברות להמשיך ולקיים קשר עם איראן, ואז תעמוד בפניה השאלה האם להמשיך

ולמלא את חלקה בהסכם. מבחינת ישראל, לא ברור כיצד מדינות האיחוד תגבנה לעמדתה בסוגיית הסכם הגרעין, שהשפיעה על עמדתו של טראמפ בעניין הפרישה מההסכם (17 במאי, [INSS](#)).

חוברת מזכרים- "האיחוד האירופי בעידן של תהפוכות: מגמות, אתגרים ומשמעויות לישראל" במאי פורסמה במכון למחקרי ביטחון לאומי [חוברת המזכרים "האיחוד האירופי בעידן של תהפוכות: מגמות, אתגרים ומשמעויות לישראל"](#), בעריכת **יותם רוזנר ועדי קנטור**, המכילה מאמרים בנושאי האתגרים הפנימיים של האיחוד האירופי וכן יחסי האיחוד האירופי עם המעצמות, המזרח התיכון וישראל. **עודד ערן** מציג, בהקדמה לקובץ, בעיות פנימיות עמן מתמודד האיחוד, כגון מתח גובר בין מדינת הלאום ובין מערכת על-לאומית, אתגר ההגירה, צמיחת מפלגות לאומניות קיצוניות וטרור, ובעיות בזירה הבינלאומית, כגון האתגרים שמציבה רוסיה בשליטת פוטין, ההתרחקות מארה"ב והיחסים עם טורקיה על רקע משטר ארדואן. כמו כן, ערן מציין את היחסים הקרים בין ישראל והאיחוד, אשר דבק בביקורתו על מדיניות ישראל בכל ההיבטים הנוגעים לסכסוך הישראלי-פלסטיני, בפרט ההתנחלויות. לדבריו, רצון הפלסטינים באיחוד האירופי כמתווך חלופי עשוי לגרום למתח נוסף בין האיחוד לבין ישראל, וכך גם המשבר ההומניטרי המחרף בעזה ויוזמות חקיקה שונות (מאי, [INSS](#)).

60 מילים על...

חוקת משחק הכדורגל

חוקת משחק הכדורגל היא אוסף של כללים המגדירים את משחק הכדורגל. מקורם בכללים מ-1863. ספר החוקים מנוהל על ידי ועדת הכדורגל הבינלאומית (IFAB), שהוקמה ב-1886, בה יש ארבעה מושבים ל-FIFA וארבעה לנציגי ארבע ההתאחדויות הבריטיות. לשני כללים נחוצים ששה קולות. הוועדה נפגשת לפחות פעם בשנה. התיקון האחרון, מ-2018, מסמך הסתייעות בשיפוט וידאו (VAR) להכרעה במקרי ספק וכן חילוף רביעי בהארכה.

ידיעות מתוך ישראל

חקיקה

חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 31), התשע"ח-2018
ב-21 במאי אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את [הצעת חוק הכניסה לישראל \(תיקון מס' 31\), התשע"ח-2018](#). החוק המוצע מבטל את רוב התקנות במסגרת תקנות שעת חירום (יציאה לחוץ לארץ), התש"ח-1948 ומעגן את ההסדרים שבהן, בהתאמות הנדרשות, בחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952. זאת, במטרה לנתק חקיקה שהצורך בה קיים גם בשגרה מהזיקה להכרזה על מצב חירום. בחוק הכניסה לישראל ישנו חלק העוסק בהסדרי הכניסה לישראל, ובמסגרת התיקון שעבר, נוספה התייחסות בחוק גם לנושא היציאה מישראל, כפי שהיה

מעוגן בתקנות שעת החירום. בין היתר, החוק אוסר (כפי שאסרו התקנות) יציאת כל אדם מישראל למדינות המנויות בסעיף 2א לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954 וכניסת אזרח או תושב ישראלי למדינות אלה, גם שלא מישראל, אלא בהיתר שר הפנים או ראש הממשלה. לפי דברי ההסבר להצעת החוק, זאת מכיוון ששהות במדינות אלה עלולה להביא לסיכון ביטחוני, שעדיין מתקיים (ראו: [דברי ההסבר להצעת החוק](#) מיום 2.8.17).

פסיקה

בג"ץ דחה את העתירות נגד הוראות הפתיחה באש באירועים בגבול עזה וישראל ב-24 במאי דחה בג"ץ שתי עתירות נגד הוראות הפתיחה באש ואופן יישומן במסגרת האירועים האלימים המתרחשים במרחב המכשול הביטחוני בין עזה לישראל. בית המשפט קבע כי בין ישראל לחמאס קיים עימות מזוין מתמשך עליו חלים דיני הלחימה. עוד נקבע כי מדובר בהפרות סדר אלימות, שאורגנו והוכוונו על ידי חמאס ובחסותן בוצעו פעולות טרור רבות. על רקע זה, **השופט מלצר** קבע כי שימוש בכוח בעל פוטנציאל קטלני, לטובת פיזור הפרת סדר המונית, שממנה נשקפת סכנה ממשית ומידית לחיים או לשלמות הגוף, מותר, כמוצא אחרון בלבד, בכפוף להוכחת צורך הכרחי ולמידתיות, וסבר כי, בנסיבות הנדונות, אין לשלול את הטענה שנוצרה לפרקים סכנת חיים ממשית ומידית לכוחות צה"ל ולאזרחי ישראל ביישובי עוטף עזה. **הנשיאה חיות** הצטרפה לתוצאה, אך ציינה כי קיים ספק האם קטגוריה נפרדת של "מפר סדר או מסית מרכזי", לעניין שימוש בכוח קטלני, מעוגנת בדין הבינלאומי. לבסוף, קבע בית המשפט כי אין מקום להתערבותו, בהדגישו את הצטברותן של שתי נקודות: האחת, התנגדות העותרים להצגת הוראות הפתיחה באש וחומר מסווג אחר בפני בית המשפט בצירוף הבהרות והסברים מטעם המדינה במעמד צד אחד, אשר מנעה מבית המשפט גישה למידע קונקרטי נדרש והקימה חזקה כי המדינה פעלה כדין; השנייה, הריסון המתחייב בביקורת שיפוטית על פעילות צבאית מבצעית שאינה נוגדת על פניה את הדין, ובמיוחד על יישום מדיניות מבצעית המתרחשת בזמן אמת. השופטים הדגישו את החשיבות של ביצוע בירור וחקירות בדיעבד ביחס לאירועים (24 במאי, [בג"ץ 3003/18 יש דין- מתנדבים לזכויות האדם נ' הרמטכ"ל](#)). אלנה צ'צ'קו ויובל שני מדגישים את השוני בין שתי הפסיקות העיקריות של שניים משופטי ההרכב (**השופט מלצר והנשיאה חיות**), כך שפסק הדין לא קובע הלכה ברורה בדבר כללי המשפט הבינלאומי החלים על האירועים בגבול עזה (26 במאי, [Lawfare](#)). **עמיחי כהן** מציין כי בית המשפט לא סיפק הנחיה ברורה בדבר השאלה שהייתה במוקד הדיון, קרי הנסיבות בהן ניתן לירות על מפרי סדר או מסיתים מרכזיים, וכן נמנע מלפסוק האם מותר היה למדינה להניח כי כל פריצה של הגדר מהווה איום מידי על החיים, המצדיק שימוש בכוח קטלני (27 במאי, [Just Security](#)). לניתוח נוסף של פסק הדין ראו: 4 ביוני, [EJIL:Talk](#).

בג"ץ אישר הריסת יישוב בדואי בגדה המערבית- ח'אן אל-אחמר ב-24 במאי אישר בג"ץ את הריסת היישוב הבדואי ח'אן אל-אחמר, שמבניו נבנו ללא היתר, ואת העברת תושביו לשטח אחר. בשנת 2009 הוציאה המדינה צווי הריסה לבית הספר שנבנה ללא

היתר במתחם חאן אל-אחמר, הסמוך לכפר אדומים. במשך השנים, בחנה המדינה חלופות שונות להעתקת בית הספר והמתחם. לבסוף הוחלט כי לאור החשיבות בפינוי המתחם, המצוי בסמוך לעורק תחבורה ראשי, יש להעתיק את בית הספר ואת המתחם בכללותו, המונה כ-52 משפחות משבט הג'הלין, לשטח באזור אבו-דיס. תושבי המתחם עתרו נגד ההחלטה. בית המשפט הדגיש כי הבנייה במתחם- הן בית הספר והן בתי התושבים- היא בלתי חוקית. על רקע זה, הוא גרס כי טענות התושבים כי השטח החלופי שנבחר אינו הולם את צרכיהם אינן מצביעות על חוסר סבירות המצדיק התערבות בהחלטת המדינה, וכי המדינה פעלה לפיתוח והתאמת השטח. עוד אמר כי המדינה בחנה חלופות באופן ענייני ואף השתתתה במימוש צווי ההריסה לצורך כך. לעניין בית הספר, בו לומדים גם ילדים בדואים נוספים מהאזור, קבע בית המשפט כי אין בקושי שבהובלת תלמידים מרחק של 10 ק"מ נוספים לבית הספר כדי להצדיק הותרתו במקומו הנוכחי בצורה בלתי חוקית וכדי להפוך את החלטת המדינה לבלתי סבירה באופן קיצוני (24 במאי, [בג"ץ 3287/16 כפר אדומים נ' שר הביטחון](#)). לאחר פסק הדין, מספר מדינות, לרבות [צרפת](#), [גרמניה](#) וכן [האיחוד האירופי והא"ם](#), פרסמו הצהרות הקוראות לישראל להימנע מהריסת היישוב, אשר פוגעת בהתכונות פתרון שתי המדינות ואשר מובילה להעברה בכפייה המנוגדת לחוק הבינלאומי ההומניטרי.

[בג"ץ דחה עתירה נגד החוק להדחת חבר כנסת בשל הסתה לגזענות או תמיכה במאבק מזוין נגד ישראל](#)

ב-27 במאי דחה בג"ץ, בהרכב מורחב, עתירה כנגד תיקוני חקיקה לחוק יסוד: הכנסת ולחוק הכנסת, התשנ"ד-1994, המסמיכים את הכנסת להחליט על הפסקת חברות חבר כנסת שיש במעשיו הסתה לגזענות או תמיכה במאבק מזוין נגד ישראל (ביחד: חוק ההדחה). בג"ץ קבע כי אין בחוק משום שינוי של סעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת, בין היתר שכן הוא אינו פוגע בשוויון הסיכויים של הרשימות המתחרות בבחירות ואינו פוגע בכלליות הבחירות משום שהן רשימתיות ולא אישיות. לצד זאת, בית המשפט קיבל כי לחוק ההדחה נלווית פגיעה אינהרנטית וממשית בזכויות לבחור ולהיבחר ובחופש הביטוי הפוליטי של נבחר ציבור- מהזכויות החשובות בשיטתנו. צוין כי משום שמדובר בחוק המתקן חוק יסוד, חוקתיותו אינה נבחנת במסלול הרגיל והוא אינו כפוף לתנאי פסקת ההגבלה. מבלי לקבוע מסמרות בדבר הדוקטרינה שתאומץ בישראל לגבי תיקון של חוק יסוד שאינו חוקתי, קבע בית המשפט כי על אף הפגיעה בזכויות כאמור, אין מקום להתערבותו. זאת, לאור תכלית החוק- מניעת שימוש בכלים דמוקרטיים לקידום מטרות אנטי-דמוקרטיות החותרות תחת קיום המדינה, ולאור הבלמים הממשיים הקבועים בו מפני שימוש בחוק שלא לשם התכלית, כגון העילות המצומצמות המצדיקות הפסקת כהונה, ההליך המיוחד ורב השלבים הדרוש לקבלת ההחלטה, והביקורת השיפוטית המעוגנת כחלק ממנגנון הפסקת הכהונה. בהינתן אלה, קבע בית המשפט כי אין בפגיעה הנגרמת משום שלילת עקרונות-על של שיטתנו המשפטית או שלילת ליבת הזהות הדמוקרטית של המדינה (27 במאי, [בג"ץ 5744/16 עו"ד שחר בן מאיר נ' הכנסת](#)).

בית המשפט המחוזי השהה את ההחלטה לסלק מהארץ את מנהל תחום ישראל ופלסטין של ארגון זכויות האדם HRW ודחה את גירושו

ב-23 במאי הוציא בית המשפט המחוזי בירושלים צו ביניים בעתירה מנהלית נגד ההחלטה לגרש את מנהל תחום ישראל ופלסטין בארגון Human Right Watch (HRW), המקפא את החלטת הגירוש עד הכרעה בעתירה. ב-7 במאי ביטל משרד הפנים את היתר העבודה של עובד HRW עומר שאקר והורה לו לעזוב את ישראל בתוך 14 יום. בהחלטתו, התבסס משרד הפנים על דוח שהכין המשרד לנושאים אסטרטגיים בדבר מעורבות שאקר בתמיכה בחרם על ישראל. בית המשפט אמר כי אשרת השהייה והיתר העבודה ניתנו לשאקר לאחר המלצה חיובית של משרד החוץ, ולא נראה כי חוות הדעת השלילית שניתנה לאחר מכן מטעם המשרד לנושאים אסטרטגיים מתבססת על מידע שהתחדש לאחר ההמלצה של משרד החוץ. כמו כן, חוות הדעת השלילית עמדה בפני משרד הפנים כאשר הוא האריך את רישיון השהייה והעבודה שלו עד לאפריל 2018. לפיכך, יש לשמר את המצב הקיים באמצעות צו ביניים (23 במאי, עת"מ 36759-05-18 Human Rights Watch נ' שר הפנים; 23 במאי, הארץ; 8 במאי, HRW).

בג"ץ מחק עתירה המבקשת להסדיר את המקרקעין של היישוב עפרה בהתאם לחוק ההסדרה ב-13 במאי הורה בג"ץ על מחיקת עתירה בדבר אי נקיטה בהליכים להסדרת מקרקעי היישוב עפרה בהתאם לחוק להסדרת ההתיישבות ביהודה והשומרון, תשע"ז-2017 (חוק ההסדרה) על ידי המדינה. בית המשפט הבהיר כי במסגרת עתירות תלויות ועומדות בעניין חוקתיות חוק ההסדרה, הושג הסדר בין הצדדים, שקיבל תוקף של צו שיפוטי. מכוח ההסדר, בעת הזו לא ניתן לבצע פעולות של רישום, נטילת זכויות במקרקעין, הקצאה או תכנון מכוח החוק. משכך, עיקרו של הסעד המבוקש בעתירה אינו בר-יישום (13 במאי, בג"ץ 5570/17 קדמון נ' שר הביטחון).

בג"ץ דחה בקשה לדיון נוסף בפסק דין זיאדה, תוך הבהרה כי קביעת השופט גיבראן לגבי הפקעת קרקע פרטית ביו"ש לא מהווה הלכה

ב-30 במאי דחה בג"ץ בקשה לדיון נוסף על קביעות במסגרת פסק הדין שביטל צו והחלטות מינהליות בעניין מתווה פינוי היישוב עמונה. על אף שעתירת המבקשים התקבלה, הם ביקשו לקיים דיון נוסף, בפרט בשל אמירה בפסק הדין כי ניתן ליטול חזקה באדמות פרטיות של פלסטינים כאשר הדבר נעשה לצרכי האוכלוסייה הישראלית באזור בלבד, בלא שמשרת גם את האוכלוסייה הפלסטינית. הנשיאה חיות הבהירה כי פסק הדין בהקשר זה אכן סותר הלכות קודמות ויש בו חידוש וכן קושי (תנאים חלופיים לאישור דיון נוסף). אולם, מדובר בקביעה שלא הייתה דרושה להכרעה בעתירה, ועל כן היא מהווה אמרת אגב ולא הלכה בעלת כוח של תקדים. כמו כן, הוסיפה כי מדובר בבקשה למעשה לקיים דיון תיאורטי, שכן העתירה התקבלה ולתוצאותיו לא תהיה השפעה על זכויות המבקשים ועל פסק הדין (30 במאי, דג"ץ 9367/17 זיאדה נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית).

בג"ץ מחק שתי עתירות להעברת גופות מחבלים לידי בני משפחותיהם

ב-16 במאי מחק בג"ץ שתי עתירות להעברת גופות שני מחבלים, שביצעו פיגועים ב-2002 וב-2003, לידי בני משפחותיהם. בשני המקרים ציין ביהמ"ש את ניסיונותיה של המדינה, ללא הועיל, לאתר ולזהות את גופות המחבלים, שכללה פתיחה של קברים וביצוע בדיקות ד.נ.א. כמו כן, המדינה הבהירה כי ככל שיילקחו בעתיד דגימות ד.נ.א. מגופות נוספות, אלה ייבדקו גם אל מול הדגימות של המחבלים שעניינם נדון בעתירות. משכך, קבע בית המשפט כי העתירות מיצו עצמן ודין להימחק. לצד זאת, ציין בית המשפט את מינויו לאחרונה של 'גורם מתכלל' על ידי המדינה, האחראי על איתור וזיהוי גופות מחבלים שמצאו מותם בפיגועים שבוצעו לפני שנים רבות, בכלל העתירות שהוגשו בעניין זה. הוא הורה כי צעדים ופעולות שיינקטו על ידי הגורם המתכלל בקשר לגופות מחבלים אחרות, יינקטו גם בקשר למחבלים הנדונים (16 במאי, בג"ץ 3348/15 פתחיה בדיר נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש; 16 במאי, בג"ץ 4421/15 אסאל בדראן נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש).

בית הדין לעררים פסל החלטה של משרד הפנים לגרש מירושלים אדם בשל מעשי בנה, שנחשד בביצוע פיגוע דקירה (ונהרג ע"י כוחות הביטחון)

ב-23 במאי ביטל בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל את החלטת משרד הפנים לבטל את רישיון הישיבה של אמו של נער שביצע פיגוע דקירה בשוטר מג"ב בירושלים ב-2015, שהיא תושבת האזור, ולהפסיק את הליך איחוד המשפחות שלה (עם בעלה - תושב ישראל וילדיהם). באירוע הדקירה השוטר נפצע קל והנער נהרג בידי כוחות הביטחון. בית הדין ציין כי הזכות לחיי משפחה של בן זוג ישראלי (אזרח או תושב) היא חלק מהזכות החוקתית לכבוד, והחלטת משרד הפנים משמעותה העתקת חיי משפחת האם אל מחוץ לישראל, או פירוק התא המשפחתי ועל כן פוגעת קשות בזכות. בית הדין קבע כי האם אינה מהווה כל סכנה לביטחון המדינה ולשלום הציבור וכי משרד הפנים חרג מסמכות בשלילתו את רישיון האם בעילה של "אחריות הורית" למעשי בנה. עוד הבהיר כי בהעדר מניעה ביטחונית קונקרטית, ישירה או עקיפה, המיוחסת לאם, אין סמכות בחוק לשלול מעמד למטרה של יצירת הרתעה כללית כנגד מפגעים פוטנציאליים במצב דומה, ואף גרס כי מההחלטה ונימוקיה עולה כי היא לא התקבלה בשל רצון משרד הפנים לייצר הרתעה כאמור, אלא בשל רצונו להעניש את האם על מעשה בנה (23 במאי, ערר (י-ם) 1806-16 חטיב נ' משרד הפנים - רשות האוכלוסין וההגירה).

עדכונים נוספים

פורסם דוח הצוות המקצועי לגיבוש מתווה להסדרת בנייה באיו"ש (דוח זנדברג)

ב-4 במאי פורסם הדוח המסכם של הצוות המקצועי לגיבוש מתווה להסדרת בנייה באיו"ש, שבחן כלים משפטיים אפשריים להסדרת מבנים ושכונות בישובים יהודיים ביו"ש שהוקמו תוך מעורבות של הרשויות. הדוח מציג את הדינים הרלוונטיים להסדרת בנייה באזור, ובהמשך סוקר סוגים שונים של בנייה בלתי חוקית וממליץ על פתרונות שיאפשרו את הכשרת המבנים בדיעבד. בין ההמלצות: הפסקת פעולות ה"דיוק" של גבולות ההכרזות על אדמות מדינה (שנעשית ע"י צוות במנהל האזרחי) במתחם שהוקמו בו מבנים מכוח תכנית תקפה; הסדרת בנייה על בסיס עקרון

תקנת השוק לפי סעיף 5 לצו בדבר רכוש ממשלתי; כריית מנהרות מתחת ובניית גשרים מעל לקרקע בבעלות פרטית לצורך דרך גישה ליישוב; הפקעת קרקע בעבור דרך גישה ליישוב בהתאם לעמדת היועץ המשפטי לממשלה; הליך תכנוני של "איחוד וחלוקה"; ועוד (4 במאי, [הארץ](#)).

ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

הפניה (Referral) על ידי פלסטין של המצב בפלסטין לתובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי
ב-22 במאי הגישה פלסטין, כמדינה חברה בחוקת רומא, [הפניה](#) לתובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי בנוגע למצב בפלסטין החל מיוני 2014, וביקשה כי תחקור פשעים שהתבצעו, מתבצעים ויתבצעו בשטחה של פלסטין. מינואר 2015 מנהלת התובעת בדיקה מקדמית בעניינה של פלסטין, על מנת לבחון התקיימות התנאים הנדרשים לפתיחה בחקירה בנושא. התובעת הבהירה כי בדיקה זו תימשך והפניה על ידי מדינה אינה מובילה אוטומטית לפתיחה בחקירה. עם זאת, באם תמצא התובעת כי המצב שהופנה מצדיק חקירה, לא תידרש לבקש את אישור הרכב קדם-המשפט של בית הדין לצורך כך (שהיה נדרש במצב בו לא הייתה הפניה רשמית של פלסטין) (22 במאי, [ICC](#)). בהודעת משרד החוץ צוין כי המהלך הפלסטיני אינו תקף משפטית ולבית הדין אין סמכות בנושא הישראלי-פלסטיני, שכן ישראל אינה חברה בבית הדין והרשות הפלסטינית אינה מדינה. עוד צוין כי ישראל פועלת בהתאם למנגנוני בקרה וביקורת שיפוטית עצמאיים ויסודיים ובהתאם לדין הבינלאומי (22 במאי, [משרד החוץ](#)).

מועצת זכויות האדם של האו"ם החליטה על הקמת ועדת חקירה בהקשר ההפגנות בגבול עזה
ב-18 במאי [החליטה](#) מועצת זכויות האדם של האו"ם להקים ועדת חקירה בינלאומית עצמאית לחקירת הפרות לכאורה של המשפט הבינלאומי ההומניטרי ודיני זכויות האדם הבינלאומיות שהתרחשו בהקשר ההפגנות בעזה. ההחלטה עברה בתמיכת 29 מדינות, מול 2 מתנגדות ו-14 נמנעות. כמו כן, ההחלטה מגנה את השימוש הלא מידתי וחסר ההבחנה בכוח נגד אזרחים פלסטינים על ידי הכוחות הישראליים, וקוראת לכל הצדדים להבטיח הפגנות לא אלימות. הנציג הישראלי בדיון אמר כי הצעת ההחלטה היא פוליטית וכי חמאס מנצל את האוכלוסייה בשליטתו לפעולות אלימות נגד ישראל. הנציג הפלסטיני טען כי כוחות הכיבוש הישראליים ביצעו הרג ומעשים פליליים נגד אזרחים שמחו כנגד מדיניות הכיבוש, ועליהם לשאת באחריות (18 במאי, [UNHRC](#); 18 במאי, [UNOG](#)).

הצטרפות פלסטין לאמנה בדבר נשק כימי
ב-17 במאי הפקידה מדינת פלסטין בידי מזכ"ל האו"ם מסמכי הצטרפות לאמנה בדבר האיסור על פיתוח, ייצור, צבירה ושימוש בנשק כימי ובדבר השמדתו. האמנה תיכנס לתוקף עבור פלסטין ב-16 ביוני 2018, והיא תהפוך למדינה ה-193 החברה באמנה. הצעד הוא חלק ממאמצי הפלסטינים לזכות בהכרה כמדינה על ידי ארגונים בינלאומיים. ארבע מדינות בלבד לא הצטרפו עד כה לאמנה בדבר נשק כימי, ביניהן ישראל (23 במאי, [OPCW](#); 23 במאי, [The Times of Israel](#)).

הצהרת האיחוד האירופי בדבר עבודת פעילי זכויות אדם בישראל

ב-22 במאי פרסם האיחוד האירופי (השירות הדיפלומטי של האיחוד) [הצהרה](#) בדבר אירועים הקשורים ליחס הישראלי לעבודת פעילי זכויות אדם בישראל. ההצהרה התייחסה לשני אירועים- שלילת היתר העבודה של עומר שאקר, מנהל תחום ישראל ופלסטין בארגון Human Rights Watch (HRW), ופציעתו של ג'עפר פרח, מנהל מרכז מוסאוא לזכויות האזרחים הערביים בישראל, בהקשר האירועים בחיפה. ההצהרה קראה לישראל לחזור בה מהחלטתה לגבי עומר שאקר והזהירה שאחרת היא תצטרף לרשימה קצרה של מדינות שאסרו כניסה או גירשו את עובדי HRW. כמו כן, היא קראה לניהול חקירה בדבר הפציעה של ג'עפר פרח.

דוח של ארגון Human Rights Watch בדבר פגיעה בזכויות אדם על ידי בנקים ישראליים הפועלים בהתנחלויות

ב-29 במאי פרסם ארגון Human Rights Watch [דוח](#) העוסק במעורבות בנקים ישראליים בהפרות של זכויות אדם והמשפט הבינלאומי ההומניטרי בשל פעילותם בהתנחלויות בגדה המערבית. לפי הארגון, הבנקים הגדולים בישראל מספקים שירותים המסייעים לתמוך בהתנחלויות לא חוקיות, לקיימן ולהרחיבן. לטענת הארגון, על ידי מימון פרויקטים של בנייה בהתנחלויות, הבנקים מממנים שלב מכריע בהעברת אוכלוסייה אזרחית של כוח כובש לשטח כבוש, המהווה פשע מלחמה. בנוסף, הבנקים מספקים הלוואות למועצות של התנחלויות ולרוכשי הבתים בהן ומפעילים שירותים וסניפים בהתנחלויות- אשר אינן חוקיות ותורמות מטבען להפרות חמורות של משפט זכויות האדם הבינלאומי והמשפט ההומניטרי הבינלאומי. לטענת הארגון, כדי לעמוד במחויבויות זכויות האדם שלהם, על הבנקים להפסיק לנהל עסקים בהתנחלויות או עמן, שכן בכך הם תורמים להפרות החמורות. הדוח כולל המלצות, ובין היתר המלצה לנציבות האו"ם לזכויות האדם לבחון הכללת בנקים ישראליים במאגר שנוצר לגבי עסקים המנהלים עסקים עם ההתנחלויות (בהמשך להחלטת מועצת זכויות האדם של האו"ם) (29 במאי, [HRW](#)).

ידיעות בינלאומיות

דיני מלחמה

מיפוי התגובות של מדינות העולם לתקיפה בסוריה ע"י ארה"ב, צרפת ובריטניה
ב-7 במאי פורסם מיפוי שערכו מספר חוקרים של תגובות של כ-79 מדינות לתקיפה של ארה"ב, צרפת ובריטניה בסוריה, נגד מטרות הקשורות לתכנית הנשק הכימי של המדינה. ניתוח תגובות מדינתיות, של המדינות שהשתתפו בתקיפה, המדינות שהושפעו ומדינות צד שלישי, עשוי לסייע בהערכת האווירה הפוליטית כמו גם החוקיות של שימוש בכוח בנסיבות המקרה. צוין כי מדובר בפרויקט מתמשך, אשר יתעדכן כאשר יתווסף מידע רלוונטי חדש (7 במאי, [Just Security](#)).

זכויות אדם

פסיקות בית המשפט האירופי לזכויות אדם בדבר מעורבות ליטא ורומניה בכליאת חשודים בטרור לאחר התקפות 9/11 בבתי הכלא הסודיים של ה-CIA ב-31 במאי קבע בית המשפט האירופי לזכויות אדם, בשני פסקי דין, כי רומניה וליטא הפרו מספר סעיפים באמנה האירופית לזכויות אדם, העוסקים באיסור עינויים, חירות, כבוד והזכות לסעד, בשל שותפותן בפעולות ה-CIA שהובילו לטיפול בלתי הולם בעצורים בשטחן והימנעות מחקירה אפקטיבית של תלונות העצורים. לגבי רומניה נפסק גם שהיא סייעה בהעברת העצור המתלונן משטחה על אף סיכון ממשי שייחשף להליך לא הוגן ולעונש מוות. נקבע כי שתי המדינות אירחו בשטחן מתקני מעצר סודיים של ה-CIA, בהם היו עצורים המתלוננים, בידיעה כי הם ייחשפו בהם לטיפול הסותר את האמנה. משכך, נקבע כי המתלוננים היו מצויים תחת סמכות השיפוט של המדינות והן נושאות באחריות להפרות זכויות האדם של המתלוננים. בית המשפט קבע כי על רומניה וליטא לשלם פיצויים למתלוננים בסך מעל 100,000 דולרים (31 במאי, ECHR; 31 במאי, ECHR; 31 במאי, NY Times). קתרין קורנמן סוקרת את ההשלכות המדיניות והמשפטיות של הפסיקות, שמצאו כי ישנן ראיות ברורות לקיומם של מתקני המעצר הסודיים של ה-CIA ולכך שהתבצעו בהם עינויים, לרבות על הליכים פוטנציאליים בבית הדין הפלילי הבינלאומי בעקבות המלצת התובעת לפתוח בחקירה בגין פשעים שבוצעו לכאורה על ידי אמריקאים באפגניסטן ובמתקני המעצר הסודיים (1 ביוני, Just Security).

סנקציות

סנקציות חדשות של משרד האוצר האמריקאי על גורמים ברשת המימון של חיזבאללה באיראן ב-17 במאי הטיל משרד האוצר האמריקאי סנקציות חדשות על שני אנשים וחמש חברות בגין הקשר שלהם למימון של חיזבאללה. הסנקציות כוללות חסימת כל רכוש של גורמים אלה הנמצא בארה"ב או המצוי בשליטת אזרחים אמריקאים. כמו כן, נאסר ככלל לבצע עסקאות הנוגעות לרכוש של גורמים אלה על ידי אזרחים אמריקאים או בארה"ב. צוין כי הסנקציות מוטלות לאחר החלטתו של הנשיא טראמפ לפרוש מהסכם הגרעין ומקדמות מתן מענה לכלל הפעולות הזדוניות של איראן, לרבות פעולות חיזבאללה (17 במאי, US DOT).

משרד האוצר האמריקאי הטיל סנקציות על חמישה איראנים בגין אספקת סיוע בטילים בליסטיים לחות"ים בתימן ב-22 במאי הטיל משרד האוצר האמריקאי סנקציות על חמישה איראנים אשר סיפקו לחות"ים בתימן תמיכה ומומחיות טכנית, הקשורה לטיילים בליסטיים, והעבירו להם נשקים. פעולותיהם

של מושאי הסנקציות אפשרו לחות"ים לשגר טילים לעבר ערים סעודיות ותשתיות נפט, שיבשו את המאמצים לספק סיוע הומניטרי בתימן ואיימו על חופש השיט בנתיבים מרכזיים. שר האוצר האמריקאי הצהיר כי ארה"ב לא תאפשר תמיכה איראנית במורדים החות"ים התוקפים את סעודיה, שותפתה הקרובה. עוד נכתב כי בהמשך להצהרת טראמפ על פרישה מהסכם הגרעין, ארה"ב פועלת בכדי לנטרל את התוקפנות האזורית הנרחבת של איראן (22 במאי, [US DOT](#)).

סייבר

עמדת בריטניה על משפט בינלאומי וסייבר- בנאומו של היועץ המשפטי הבריטי ב-23 במאי נשא היועץ המשפטי הבריטי, ג'רמי רייט, נאום בו הצהיר לראשונה על עמדת בריטניה בדבר תפקיד המשפט הבינלאומי במרחב הסייבר. איסה קאסיס מתאר נקודות עיקריות שהעלה רייט בנאומו, ביניהן: חשיבות בהבהרת מדינות את חובותיהן לפי המשפט הבינלאומי בתחום הסייבר, על מנת שלא ייהפך ל"תחום אפור"; מגילת האו"ם ועקרונות המשפט הבינלאומי ההומניטרי חלים במרחב הסייבר; התקפות סייבר בעלות תוצאות של הרס ומוות הדומות לאלה של התקפה חמושה מקימות את הזכות להגנה עצמית תחת מגילת האו"ם; עיקרון אי-ההתערבות בעניינים הפנימיים של מדינה מכוח מגילת האו"ם חל גם על מבצעי סייבר מסוימים; מדינה שהיא קורבן להתקפת סייבר יכולה לנקוט בפעולת תגמול רק כשיש לה ודאות ביחס לזהות האחראי לתקיפה (23 במאי, [Just Security](#)).

התפתחויות מדיניות

הולנד ואוסטרליה קבעו כי רוסיה נושאת באחריות להפלת טיסת MH17 של מלזיה ארליינס ב-2014

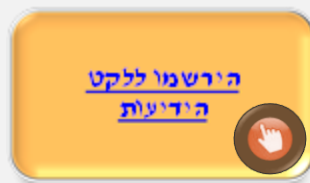
ב-25 במאי קבעו באופן רשמי ממשלות [הולנד](#) ו[אוסטרליה](#) כי רוסיה נושאת באחריות לירי הטיל שהפיל את טיסת MH17 של מלזיה ארליינס מעל אוקראינה ב-2014. זאת, בהתבסס על מסקנות צוות החקירה המשותף שהוקם לבדיקת האירוע. המדינות הודיעו כי בכוונתן לפעול להטלת אחריות רשמית על רוסיה, תחת דיני אחריות מדינה במשפט הבינלאומי. כצעד ראשון, המדינות יבקשו לפתוח בשיחות עם רוסיה למציאת פתרון שיספק צדק עבור הסבל והאובדן שנגרם מהפלת המטוס, שהביאה למותם של 298 אנשים. צוין כי צעד אפשרי בהמשך הוא הבאת המקרה בפני ארגון או בית דין בינלאומי (25 במאי, [EJIL:Talk](#)).

נשק

הממשל האמריקאי הודיע על פרישה מהסכם הגרעין עם איראן ב-8 במאי [הודיע](#) נשיא ארה"ב דונאלד טראמפ כי ארה"ב פורשת מהסכם הגרעין האיראני, לאחר כישלון מאמצי השותפות האירופאיות למנוע זאת. בהודעתו, הסביר הנשיא טראמפ כי ההסכם לא מתמודד עם איום הטילים הבליסטיים של איראן או התנהלותה האזורית הזדונית ושפקיעת

המגבלות המוטלות על איראן, שנקבעה לשנת 2030, פותחת דלת לפצצה גרעינית בעתיד. בהתאם, [הורה](#) הנשיא להטיל מחדש על איראן את הסנקציות הנוקשות שהוסרו בעקבות ההסכם, לרבות סנקציות על חברות זרות שעושות עסקים עם איראן. בהודעה משותפת של צרפת, גרמניה ובריטניה, שנשארו מחויבות להסכם, הובהר כי החלטת מועצת הביטחון התומכת בהסכם הגרעין מהווה מסגרת משפטית בינלאומית מחייבת לסיום המחלוקת. עם זאת, יש ספק בדבר יכולתן להתיר את ההסכם על כנו לאור החלטת סנקציות אמריקאיות על חברות זרות, כאמור. נשיא איראן אמר שההסכם יכול לשרוד אם השותפות האחרות יתנגדו למהלכי טראמפ, אך הזהיר שאם יקרוס, איראן תחזור להעשיר אורניום ברמה תעשייתית (8 במאי, [NY Times](#); 9 במאי, [The Guardian](#)). **אלנה צ'צ'קו** סקרה את המשמעויות המשפטיות של פרישת ארה"ב, בהיבט של הטלת סנקציות בילטרליות, בהיבט של הבאת ההסכם לסיום, ובהיבט של הליכים אפשריים במועצת הביטחון (8 במאי, [Lawfare](#)). **ג'יי דנה סטוסטר** כתב על השלכות מדיניות ואסטרטגיות, לרבות על ישראל (11 במאי, [Lawfare](#)).

לקט הידיעות "משפט וביטחון לאומי" מתפרסם אחת לחודש. [צפו בלקטי הידיעות הקודמים](#).

*אם נתקלתם בבעיה בהרשמה, ניתן להירשם על ידי שליחת שם מלא וכתובת דוא"ל ל- liorz@inss.org.il

ניתן למצוא אותנו ב :

© 2017 כל הזכויות שמורות

התכנית למשפט וביטחון לאומי, INSS